

TOIMINTAKERTOMUS 2009

IHMISOIKEUS- JA RAUHANTYÖ

Kirkon ihmisoikeuskysymysten neuvottelukunta (KION)

Tavoitteet

KIONin johtosäännössä määriteltyjen tehtävien pohjalta neuvottelukunnan tavoitteena oli:

- toimia neuvoa antavana kirkollisena asiantuntijaelimenä ihmisoikeustilannetta ja ihmisoikeussopimusten toteutumista koskevissa kysymyksissä;
- toimia yhteistyössä kirkkojen, kansalaisjärjestöjen ja ao. viranomaisen kanssa ihmisoikeuksien ja rauhan edistämiseksi;
- seurata ja arvioida valtion ihmisoikeuspolitiikkaa ja osallistuu yhdessä kansalaisjärjestöjen kanssa siitä käytävään keskusteluun;
- pyrkiä vaikuttamaan siihen, että Suomi ottaa aktiivisesti esille ihmisoikeus- ja rauhankysymyksiä Euroopan unionissa, Euroopan neuvostossa, YK:ssa ja muissa kansainvälisissä järjestöissä; sekä
- tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja kirkkohallitukselle ihmisoikeuksia ja rauhaa koskevissa asioissa.

Neuvottelukunnan kokoonpano

Neuvottelukunnan jäsenet 13.8.2008-31.5.2012:

- hiippakuntadekaani, TT Ari Hukari, puheenjohtaja (Tampere, Tampereen hiippakunta)
- kampanjapäällikkö, TT Petri Merenlahti (Helsinki, Helsingin hiippakunta)
- pastori, TM Riikka Myllys (Helsinki, Helsingin hiippakunta)
- kansanedustaja, KM Kirsi Ojansuu (Hämeenlinna, Tampereen hiippakunta)
- toimitusjohtaja, rovasti Risto Pontela (Helsinki, Helsingin hiippakunta)
- vastaava tutkija, OTL Maija Sakslin (Sipoo, Helsingin hiippakunta)
- sosiokulttuuristen oikeuksien asiantuntija, YTT Eva-Marita Rinne-Koistinen (Vantaa, Helsingin hiippakunta)
- D.Theol. Pamela Slotte (Helsingfors, Borgå stift) sekä
- professori, OTT Veli-Pekka Viljanen (Vantaa, Helsingin hiippakunta).

Neuvottelukunnan varapuheenjohtajana toimi Maija Sakslin. Neuvottelukunnan sihteerinä toimi projektisihteerinä Kati Jääskeläinen. Neuvottelukunnan työskentelyyn osallistuivat Kirkkohallituksesta myös työalasihteerit Marja Kantanen (KDY), Marja-Liisa Laihia (KDY) sekä vs. työalasihteerinä Mirja Aukee-Peiponen ja työalasihteerinä Kaisamari Hintikka.

Tärkeimmät tapahtumat toimintaympäristössä ja toiminnassa kertomusvuoden aikana Keskustelu uskonnonvapaudesta sekä uskonnon ilmaisemisesta ja näkyvyydestä vilkastui niin kotimaassa kuin Euroopassa. Kotimaassa keskustelua käytiin mm. positiivisen ja negatiivisen uskonnonvapauden tulkinnoista koulumaailmassa, ihmisoikeuksien toteutumisesta uskonnollisissa yhteisöissä sekä uskonnonvapauden ja sananvapauden välisestä suhteesta. Kirkon maahanmuuttajatyössä on kannettu huolta kristinuskoon kääntyneiden maahanmuuttajien asemasta. Euroopan-laajuista keskustelua käytiin erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen kehotuksesta poistaa krusifiksit Italian koulujen luokkahuoneista sekä minareettien rakentamisen kieltämisestä Sveitsissä.

Euroopan kirkkojen konferenssin yleiskokous totesi ihmisoikeuksia koskevassa kannanotossaan, että Euroopan muuttumisella monimuotoisemmaksi uskonnollisesti, etnisesti ja kielellisesti on monia myönteisiä vaikutuksia, mutta se herättää myös aitoa huolta suhteiden kiristymisestä ja vapauksien rajoittamisesta. Seurauksena voi olla uskonnollisten yhteisöjen välisten väärinymmärrysten lisääntyminen, uskonnollinen syrjintä ja uskonnonvapauden loukkaukset.

Kotimaisen ihmisoikeuspolitiikan keskeisiä tapahtumia kertomusvuonna olivat valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittisen selonteon valmistuminen sekä valmistelutyö kansallisen ihmisoikeusinstituution perustamiseksi.

Kertomusvuoden aikana neuvottelukunta määritteli kirkon ihmisoikeustyön painopisteitä, osallistui Yhdenvertaisuus ja kirkko -selvityshankkeen toteutukseen sekä tuki seurakunnissa tehtävää rauhan- ja ihmisoikeustyötä.

Painopisteet

Neuvottelukunnan määritteli toimikautensa pääteemoiksi seuraavat:

- omatunnon ja uskonnonvapaus
- yhdenvertaisuus ja kirkko
- maahanmuuttajien asema kirkossa
- köyhyys ja syrjäytyneisyys
- rauhanomainen rinnakkainelo.

Neuvottelukunta kokoontui neljä kertaa. Neuvottelukunta järjesti maaliskuussa pyöreän pöydän tapaamisen ajankohtaisista ihmisoikeus- ja rauhankysymyksistä. Tapaamisen tarkoituksena oli saada lisätietoa ja virikkeitä neuvottelukunnan työskentelyyn valituilla painopistealueilla. Kirkkohallituksessa järjestettyyn keskustelutilaisuuteen osallistui noin 25 henkilöä.

Yhdenvertaisuus ja kirkko -selvityshanke

Neuvottelukunnan aloitteesta syntyneen Yhdenvertaisuus ja kirkko -selvityshankkeen toteuttajaksi valittiin hankintakilpailun jälkeen Kirkkopalvelut ry. Tutkimuksen tekemistä vastaa TM, koulutuspäällikkö Henrietta Grönlund. Hanketta ohjaa kirkkohallituksen nimeämä ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana toimii Maija Sakslin ja sihteerinä Kati Jääskeläinen. Ohjausryhmän muita jäseniä ovat:

- työmarkkina-asiamies Pauliina Hirsimäki (kirkon työmarkkinalaitos), varapj.
- lakimies Anna Hellén (SVTL)
- kirkon tasa-arvokysymysten neuvottelukunnan jäsen, lehtori Michael Hutchinson-Reis
- apulaistoiminnanjohtaja Annamari Jokinen (Akavan kirkolliset)
- tutkija Harri Palmu (kirkon tutkimuskeskus)
- TT Anne Birgitta Pessi (Helsingin yliopisto)
- järjestösihteerinä Asta Turtiainen (Diakoniatyöntekijöiden liitto)
- johtaja Bror Träskbacka (kirkon ruotsinkielisen työn keskus)
- työmarkkina-asiamies Esko Vatanen (Julkis- ja yksityisalojen toimihenkilöliitto Jyty ry)
- nuorisotyön sihteerinä Rauno Vänskä (Helsingin seurakuntayhtymä).

Sisältötyöskentely käynnistyi 17.4. Helsingissä järjestetyssä työpajassa, johon kutsuttiin eri syrjintäperusteita edustavia tahoja ja kirkollisia toimijoita. Työpajaan osallistui noin 40 henkilöä. Hankkeen käynnistymisestä uutisoitiin useissa tiedotusvälineissä. Loka-marraskuussa tehtiin

Kirkon tutkimuskeskuksen toimesta sähköpostikysely 50 seurakunnan työntekijöille ja luottamushenkilöille. Kyselyyn vastasi noin 800 henkilöä. Selvitys valmistuu keväällä 2010.

Lausunnot ja kannanotot

KION ja/tai työalasihteerit osallistuivat vuoden 2009 aikana seuraavien lausuntojen ja kannanottojen valmisteluun:

- Kirkkohallituksen lausunto valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittisesta selonteosta
- Kirkkohallituksen lausunto hallituksen esityksestä laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta
- Kirkkohallituksen lausunto kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevasta yleissopimuksesta valmisteilla olevaa Suomen kuudetta määräaikastraporttia varten
- Kirkkohallituksen ja Kirkon Ulkomaanavun lausunto kansallisen ihmisoikeusinstituution perustamisesta

Lisäksi KION laati yhdessä kirkon tasa-arvokysymysten neuvottelukunnan kanssa kirjeen arkkipiispalle liittyen ihmisoikeuksien toteutumiseen vanhoillislestadiolaisessa liikkeessä.

Seurakuntien ihmisoikeus- ja rauhantyön tukeminen

Euroopan kirkkojen konferenssissa laadittu ihmisoikeusrukousmerkki käännettiin suomeksi, ja siitä otettiin 10 000 kappaleen painos. Kirjanmerkki lähetettiin kaikkiin suomenkielisiin seurakuntiin ja tilauksesta Kirkkohallituksen julkaisumyynnin kautta.

Kirkon ihmisoikeustyö osallistui toisena rukouspäivänä Kallion kirkossa järjestetyn ihmisoikeusmessun suunnitteluun ja toteutukseen. Marja Kantanen ja Kati Jääskeläinen osallistuivat Vastuuviikon yhteistyöryhmän työskentelyyn. Vastuuviikon ohella ihmiskauppa-temaa pidettiin esillä järjestämällä ekumeeninen ihmiskaupan vastaisen verkoston tapaaminen.

Ajankohtaisista ihmisoikeus- ja rauhantyön kysymyksistä tiedotettiin pääasiassa Kytkin-lehden välityksellä.

Kansainväliset yhteydet

Puheenjohtaja Ari Hukari osallistui neuvottelukunnan edustajana Turkin EU-jäsenyyttä koskevaan seminaarisarjan "The Role of Faith Communities and Civil Society in Bridging the Divide between the European Union and Turkey" ensimmäiseen osaan 25.-27.10.2009 Brysselissä. Seminaarisarjan järjestäjinä toimivat Suomen ja Ruotsin kirkot sekä Kyrkornas EU-kontor. Sihteeri Kati Jääskeläinen tapasi lokakuussa Euroopan kirkkojen konferenssin (EKK) ihmisoikeussihteerin Brysselissä sekä ruotsalaisia kollegoja 16.-17.11.2009 Tukholmassa pidetyssä MR-Dagarna -tapahtumassa. Myös yhteydet Luterilaisen maailmanliittoon jatkuivat tiiviinä. Neuvottelukunnan jäsen Riikka Myllys toimi LML:n ihmisoikeuksien ja kansainvälisten asioiden ohjelmakomiteassa.

Arviointia

Neuvottelukunta on toimikautensa alussa halunnut luoda pohjaa kirkon ihmisoikeus- ja rauhantyön pitkäjänteisemmälle kehittämiselle. Neuvottelukunta-pohjaisessa toiminnassa on pidetty tarkoituksenmukaisena keskittyä muutamaan neuvottelukunnan mandaatin kannalta keskeisenä pidettyyn, joko jatkuvaa seurantaa vaativaan, ajankohtaiseen ja/tai nousevaan teemaan. Yhdenvertaisuus ja kirkko -selvityshanke on toiminut esimerkkinä keskeisenä pidetyn ihmisoikeuskysymyksen konkretisoitumisesta tavoitteelliseksi toiminnaksi. Nopeaa reagointia

vaativat asiat, yhteistyö eri tahojen kanssa, lausuntojen valmistelu ja ihmisoikeus- ja rauhantyön tukeminen seurakunnissa ovat työntekijöiden vastuulla.

Kirkon ihmisoikeus- ja rauhantyön kehittämisellä neuvottelukunta-tyyppisen toiminnan kautta on myös rajansa. Neuvottelukunta kaipaa edelleen keskustelua ja selkeämpiä linjauksia siitä, miten neuvottelukunta pystyisi paremmin toimimaan neuvoo-antava elimenä Kirkkohallituksen päätöksenteko- ja vastuuketjussa ja kansalaisyhteiskuntavaikuttajana sekä millä tavalla se voi osallistua julkiseen keskusteluun oman toimialansa kysymyksissä.